

Л. С. Нецька,

кандидат юридичних наук, доцент

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7383-3586>**К. В. Галатенко,**

здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня

ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА ПРОЦЕДУРИ БАНКРУТСТВА СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Національний віаційний університет

проспект Любомира Гузара, 1, 03058, Київ, Україна

E-mails: liubov.netska@npp.nau.edu.ua, 5661840@stud.nau.edu.ua

Мета: на основі аналізу функціонування інституту банкрутства в Україні та впливу воєнного стану на процедури банкрутства сформулювати пропозиції для вдосконалення законодавства, що регулює відносини неплатоспроможності. **Методи дослідження:** використано загальнонаукові (діалектичний, аналізу і синтезу) та спеціальні методи дослідження (формально-юридичний, формально-логічний, порівняльного аналізу, статистичний). **Результати:** виявлено та окреслено негативні наслідки впливу воєнного конфлікту на процедури банкрутства. Проаналізовано зміни у законодавстві про банкрутство, здійснені в період воєнного стану. Змодельовано можливі шляхи подолання існуючих проблем, пов'язаних з впливом воєнного стану на процедури банкрутства. Зокрема, з'ясована необхідність державного втручання з метою забезпечення гарантій прав кредиторів та боржників у справах про банкрутство, доцільність надання допомоги суб'єктам господарювання-учасникам справ про банкрутство, які зазнали негативних наслідків під час війни. Висунуто пропозиції щодо подальшого вдосконалення законодавства про банкрутство в сучасних умовах. **Обговорення:** незважаючи на позитивні зміни, внесені у Кодекс України з процедур банкрутства з метою спрощення доступу суб'єктів господарювання та інших зацікавлених осіб до процедур банкрутства, все ж залишаються перешкоди для відкриття провадження у справі про банкрутство або ж його здійснення; у період воєнного стану викликає занепокоєння доцільність відкриття провадження про банкрутство підприємств, які забезпечують функціонування об'єктів критичної інфраструктури; виявлення нових проблем, які унеможливають здійснення визначених законом процедур банкрутства, потребує виваженого підходу до вдосконалення правового регулювання, зокрема зупинення провадження у справах про банкрутство у певних випадках до припинення/скасування воєнного стану.

Ключові слова: суб'єкти господарювання; воєнний стан; права кредиторів; підприємства; неплатоспроможність; розпорядження майном, санація; ліквідація.

Постановка проблеми та її актуальність. Воєнний стан створює складні умови для суб'єктів господарювання, що можуть призвести до зростання кількості банкрутств та виникнення фінансових проблем [1]. Внаслідок війни зменшуються обсяги виробництва, знижується попит на товари і послуги, появляється збитко-

вість та відбувається зменшення прибутковості бізнесу. Саме відповідні економічні фактори можуть стати причиною фінансових проблем і банкрутства для багатьох суб'єктів господарювання. Для більшості з них війна ускладнює або унеможливує ведення ефективної господарської діяльності, своєчасне проведення роз-

рахунків з контрагентами і повне виконання зобов'язань. Важливо також усвідомлювати, що наразі відбувається процес поступової інтеграції України у європейське співтовариство з його особливими чіткими правилами та умовами функціонування ринку, які можуть призвести до зниження фінансової стійкості вітчизняних суб'єктів господарювання.

В умовах воєнного конфлікту виникає потреба у зміні законодавства щодо процедур банкрутства, прав кредиторів та захисту підприємств, які знаходяться у стані стійкої неплатоспроможності. Певні зміни уже відбулися, а їх аналіз та вплив на процедури банкрутства є важливим для розуміння сучасної ситуації в Україні.

Дослідження впливу військового стану на процедури банкрутства може допомогти урядовим органам, судовій системі та підприємцям розробити ефективні заходи для попередження банкрутства, забезпечення фінансової стійкості суб'єктів господарювання у воєнний період.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми. Проблемам банкрутства суб'єктів господарювання та провадженню у справах про банкрутство приділяли увагу на науковому рівні юристи Б.М. Поляков, Б.М. Грек, О.М. Бірюков, О.Беляєвич, С.В. Жуков, О.О. Банасько, В.І. Крат, О.І. Цімерман, А.Й. Бучинська, О.О. Пунда, Д.А. Арзянцева та інші, а також економісти В.І. Грачов, Е.О. Грицюк, А.С. Абрамова, О.В. Духніч, І.П. Косарева, Д.Д. Ливч, Н.Л. Марусяк, Н.І. Прокопович, О.О. Терещенко, Т.Ю. Фурман та інші. Проте зважаючи на процеси, що нині відбуваються у сфері банкрутства, мінливу судову практику, даний інститут потребує свого подальшого дослідження та вдосконалення, зокрема з урахуванням реалій воєнного стану.

Виклад основного матеріалу дослідження. Після початку збройної агресії РФ в Україні постала проблема зростання кількості банкрутств та виникнення фінансових труднощів у суб'єктів господарювання. Відповідно до Кодексу України з процедур банкрутства (далі – КУЗПБ), банкрутство – визнана господарським судом нездатність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедури санації та реструктуризації і погасити встанов-

лені у порядку, визначеному цим Кодексом, грошові вимоги кредиторів інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури або процедури погашення боргів боржника [2].

Воєнні дії є безпосереднім чинником негативного впливу на функціонування не лише підприємств/господарських товариств, а й економіки країни в цілому. Ними спричинено міграцію та мобілізацію працездатного населення, що вплинуло і впливає на формування попиту та пропозиції на ринку товарів, робіт, послуг в Україні. Це також призвело до зменшення трудових ресурсів у державі. Водночас, негативним наслідком є і знищення виробництв або розташування у зонах окупації, що в свою чергу унеможливило їх подальше функціонування.

Зауважимо, що на територіях ведення військових дій руйнуються основні засоби та інші товарно-матеріальні цінності підприємств. Частка підприємств, що перебувають під загрозою зникнення, у прифронтових та частково окупованих регіонах становить близько 45% для первинного сектору (сільське господарство та видобуток), 35% – для вторинного (заводи, фабрики, промислове виробництво) та 37% – для третинного сектору (послуги) [3].

Не менш вагомим чинником впливу воєнного стану на банкрутство суб'єктів господарювання є порушення логістичних шляхів постачання та їх ланцюгів, пошкодження відповідної інфраструктури. Оскільки деякі з найбільших підприємств промислового та сільськогосподарського секторів потребують морського транспорту для експортних поставок, російська окупація південних регіонів (узбережжя Азовського та Чорного морів) призвела до значної втрати експортних ринків для України. Зокрема, морська блокада українських морських портів становить серйозну загрозу українському аграрному сектору та металургійній промисловості [3].

Процедури банкрутства в умовах перших місяців війни не зазнали змін, статистика справ про банкрутство у цей період, як і в період карантину, була недостатньо репрезентативна та прозора [4]. Проте в подальшому війна породила суттєві перешкоди для провадження у справах про банкрутство суб'єктів господарювання, які знаходяться на окупованих агресором тери-

торіях або мають на них частину виробництва/майна. Адаже в процедурі розпорядження майном ніяка господарська діяльність неможлива для підприємства, потужності якого залишилися на зайнятій ворогом території. Виникли проблеми з документацією, яка знищена або зникла. І вони стосуються не лише боржника у справі про банкрутство, а і його кредиторів. Нерідко потенційні кредитори позбавлені можливості ініціювати справи про банкрутство, втрапивши докази існуючих і тривалий час невиконаних зобов'язань боржників. У найгіршій ситуації опинилися ті суб'єкти, майнові активи яких знищені внаслідок збройної агресії.

У Законі України від 13.07.2023 № 3249-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань провадження та застосування процедур банкрутства у період дії воєнного стану», що набрав чинності 29.07.2023, деякі нагальні питання здійснення процедур банкрутства в умовах воєнного стану законодавець розв'язав [5]. Зокрема, збори (комітет) кредиторів дозволено проводити у режимі відеоконференції або шляхом опитування, а щодо арбітражного керуючого встановлено правило про незастосування дисциплінарної відповідальності за невчинення ним дій та невиконання обов'язків, передбачених КУЗПБ, якщо їх вчинення та/або виконання було унеможливлено у зв'язку з веденням бойових дій у районах за місцезнаходженням або місцем проживання чи перебування боржника, кредитора, місцезнаходженням майна боржника, місцезнаходженням офісу або місцем проживання чи перебування арбітражного керуючого, що зумовлювало існування загроз для життя і здоров'я. Господарський суд отримав повноваження за клопотанням комітету кредиторів, кредитора, арбітражного керуючого чи з власної ініціативи продовжити строки проведення попереднього засідання суду у справі про банкрутство (неплатоспроможність), звернення у межах провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність) про визнання недійсними правочинів, вчинених боржником, дії мораторію на задоволення вимог кредиторів, оголошення про проведення першого, повторного та/або другого повторного аукціону, виконання плану санації чи

реструктуризації боргів боржника, процедури розпорядження майном, ліквідації, реструктуризації боргів боржника та погашення боргів боржника.

Позитивом в умовах воєнного стану є і зупинення нарахування відсотків на зобов'язання боржника перед кредиторами, що реструктуризовані згідно з планом санації чи планом реструктуризації боргів боржника.

Відкриття справи про банкрутство боржника відповідно до Закону № 3249-IX нині можливе без здійснення авансування передбаченої КУЗПБ винагороди арбітражному керуючому на депозитний рахунок суду, але за умови укладення заявником з обраним ним арбітражним керуючим угоди щодо виконання останнім повноважень у справі про банкрутство (неплатоспроможність) до її закриття з виплатою винагороди на умовах, визначених цією угодою.

Важливо, що господарський суд зобов'язаний відмовити у відкритті провадження у справі про банкрутство за заявою кредитора, якщо боржник до проведення підготовчого засідання доведе господарському суду, що він внесений до електронного реєстру учасників відбору та виконавців державних контрактів (договорів) та має діючий контракт з державними замовниками у сфері оборони або вимоги кредитора (кредиторів), не задоволені внаслідок збройної агресії проти України, у тому числі через перебування єдиного майнового комплексу боржника на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або на тимчасово окупованих Російською Федерацією територіях відповідно до переліку, затвердженого центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику з питань тимчасово окупованих територій.

Суттєвою підтримкою для боржника є те, що шкода та/або збитки, завдані боржнику внаслідок збройної агресії проти України, підлягають обов'язковій оцінці в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, а отже він зможе отримати компенсацію. Боржник не буде нести відповідальність, якщо не звернувся до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі у випадках, передбачених

КУзПБ, внаслідок збройної агресії проти України.

Зазначені норми спрощують доступ до процедур банкрутства та створюють умови для вирішення процедурних питань у судовому провадженні, але не усувають всі неузгодженості та недоліки, що виявляються під час практичного застосування положень Кодексу України з процедур банкрутства в умовах воєнного стану.

У зверненні Асоціації правників України від 08.03.2022 до Голови Верховного Суду, Міністра юстиції України, Голови Комітету Верховної Ради України з питань правової політики з пропозиціями внесення змін до КУзПБ на період дії воєнного стану зазначалося про необхідність урегулювання питання щодо процедур банкрутства суб'єктів критичної інфраструктури України. Зокрема пропонувалися: 1) заборона (мораторій) на процедуру банкрутства суб'єктів критичної інфраструктури до моменту оголошення припинення воєнного стану; 2) застосування особливого порядку, який передбачає санацію або управління підприємством керуючим, призначеним зборами кредиторів, з заборонаю оголошення та здійснення процедури ліквідації за умови здійснення діяльності таким підприємством до моменту оголошення припинення воєнного стану, з можливістю розгляду питання щодо підприємства відповідно до законодавства України про банкрутство, яке застосовується в мирний час; 3) проведення процедур санації або підтримання режиму функціонування підприємства під контролем та переважачим правом голосу представника уповноваженого державного органу з управління в галузі економіки та оборони на період дії воєнного стану в країні щодо вирішення поточних питань підтримання функціонування підприємства в особливий період [6].

На наш погляд, у період воєнного стану ліквідація підприємства, яке забезпечує функціонування об'єкта критичної інфраструктури, є неприпустимою. А тому відповідну норму заборони доцільно закріпити у КУзПБ.

Водночас, забезпечуючи життєдіяльність неплатоспроможного суб'єкта, потрібно враховувати й інтереси кредиторів, які, в свою чергу, також можуть виконувати важливі для країни та

суспільства завдання, якими є надання «основних» послуг чи виконання робіт, чи виробництво стратегічно важливих товарів споживання чи важливих для оборонного сектору. І все ж, якщо йдеться про ліквідацію суб'єкта-боржника, який забезпечує функціонування критичної інфраструктури, її варто зупинити на період воєнного стану.

Видається, що недоцільними є процедури банкрутства у період воєнного стану не лише щодо суб'єктів господарювання, які виконують державні замовлення, як це передбачено змінами до КУзПБ, а й щодо тих, які є містотворюючими, суспільно важливими для певного регіону. Особливої уваги заслуговують інтереси фермерських господарств, які понесли великі збитки під час війни і потребують відновлення та підтримки, як от розмінування земель, транспортування і зберігання продукції, фінансової допомоги для придбання добрив і техніки, тощо. У зв'язку з цим доцільно запроваджувати заходи для відновлення діяльності виробників, якщо вони бажають її продовжувати, а також надавати певний імунітет від банкрутства. Цілком слушними є вже озвучені пропозиції щодо заборони визнання банкрутами суб'єктів господарювання у період воєнного стану.

Варто згадати ще до війни озвучений О. Бірюковим підхід окремих держав до вжиття заходів для збереження бізнесу у критичних ситуаціях. Він пояснив, що найбільш поширеним способом недопущення ліквідації життєздатних підприємств внаслідок тимчасової неплатоспроможності є призупинення на певний час дії вимоги закону щодо обов'язкового порушення провадження у справі про банкрутство. Такі вимоги закону існують у відповідному законодавстві Австрії, Німеччини, Греції, Італії, Латвії, Польщі та Іспанії. У деяких країнах призупиняють дію права кредиторів на ініціювання примусового банкрутства [7].

Очевидно, що імунітет від банкрутства на час воєнного стану має визначатися певними критеріями, які не вичерпуються лише видами та значенням для економіки і суспільства певних суб'єктів господарювання. Судові справи про банкрутство акціонерного товариства «Дніпровський металургійний завод» та

Харківського тракторного заводу свідчать про суттєві проблеми здійснення санації, під час якої довелося змінювати її плани. У випадку з Харківським тракторним заводом зміни до плану санації не знайшли підтримки у кредиторів. Разом з тим, ліквідація заводу за умови продажу майна за низькими цінами також не вигідна ні підприємству, ні кредиторам. Відповідно до наказу Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України від 25.04.2022 № 75 Харківський тракторний завод вважався таким, що знаходиться в районі проведення воєнних (бойових) дій згідно із затвердженим Переліком територіальних громад, що розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій або які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні). З 24.02.2022 господарська діяльність на території Харківського тракторного заводу була повністю припинена, оскільки присутність там працівників несла безпосередню загрозу їх життю та здоров'ю [8].

Отже, на нашу думку, розташування суб'єкта господарювання на території ведення бойових дій доцільно віднести до критеріїв для надання імунітету від банкрутства.

Воєнний стан ускладнив ситуацію і з банкрутством державних підприємств, які ще до війни отримали «індульгенцію» через відсутність належного законодавчого врегулювання порядку банкрутства суб'єктів господарювання державного сектора економіки та відсутність законодавчого переліку підприємств, які не підлягають приватизації. Очікувалося, що процедура ліквідації неліквідних і збиткових або непрацюючих державних підприємств буде законодавчо визначена, але цього не сталося.

Так, у справах про банкрутство державних підприємств, у тому числі казенних підприємств, або акціонерних товариств, у статутному капіталі яких частка державної власності перевищує 50 відсотків, не застосовуються судова процедура санації, крім тих, що задіяні у виконанні державного оборонного замовлення, виробництві, розробленні, модернізації, ремонті, обслуговуванні озброєння та військової техніки, та судова процедура ліквідації, крім тих, що ліквідуються за рішенням власника протягом трьох років з дня набрання чинності Законом

України «Про визнання таким, що втратив чинність, Закону України «Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації» [9; 10, с. 277]. На думку окремих дослідників, це в свою чергу відбиватиметься на наявності великої кількості державних підприємств із великими боргами, але внаслідок включення таких боржників до переліку підприємств, що не підлягають приватизації, з ними нічого не можна зробити, оскільки після процедури розпорядження майном застосування санації і ліквідації не допускається [11, с. 96]. Нині віднесення державних підприємств до переліку тих, що не підлягають приватизації, фактично здійснюється органами, в управлінні яких вони перебувають, та Кабінетом Міністрів України.

Відповідно до ч. 6 ст. 51 КУЗПБ для таких підприємств план санації повинен отримати попереднє затвердження від органу, що уповноважений управляти державним майном. Згідно з ч. 2 ст. 96 КУЗПБ Кабінет Міністрів України здійснює заходи для запобігання банкрутству державних підприємств та підприємств, у яких частка державної власності перевищує 50 відсотків. Він також визначає оптимальні методи відновлення їх платоспроможності та координує дії відповідних органів виконавчої влади.

Певне законодавче вирішення проблеми банкрутства суб'єктів господарювання, у статутному капіталі яких частка державної власності становить більше 50 відсотків, але лише стосовно яких визнано аукціон з продажу об'єкта приватизації таким, що не відбувся, запропоноване Законом України № 2971-ІХ від 20.03.2023. У таких випадках державний орган приватизації за наявності підстав, визначених КУЗПБ для відкриття провадження у справі про банкрутство: приймає рішення про припинення приватизації суб'єкта господарювання, єдиний майновий комплекс або пакет акцій (часток) якого є об'єктом приватизації; звертається до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство суб'єкта господарювання, єдиний майновий комплекс або пакет акцій (часток) якого є об'єктом приватизації [12].

Зауважимо також, що у період воєнного стану одним із актуальних питань, яке турбує суб'єктів господарської діяльності, що перебувають у процедурах банкрутства або мають ініціювати відкриття провадження, є відновлення втрачених первинних документів відповідно до умов сьогодення та чинних вимог законодавства.

Податковим кодексом України (далі – ПКУ) до платників податків, діяльність яких провадилась на території населених пунктів, де відбувалися (відбуваються) бойові дії, і які не можуть надати первинні документи, на підставі яких здійснювався облік доходів, витрат та інших показників, пов'язаних з визначенням об'єктів оподаткування та/або податкових зобов'язань, як виняток із положень ст. 44 ПКУ, застосовуються спеціальні правила для підтвердження даних, визначених у податковій звітності. На нашу думку, застосування цих правил допоможе або відновити певну бухгалтерсько-звітну документацію або ж підтвердити фактичні дані, необхідні для відкриття провадження у справі про банкрутство чи захисту інтересів у процедурах банкрутства.

Підставами для неможливості пред'явлення первинних документів зокрема є такі: первинні документи втрачені (знищені чи зіпсовані); перебувають на територіях населених пунктів, де проводяться (проводилися) бойові дії, звідки їх неможливо вивезти або вивезення пов'язане з ризиком для життя та здоров'я платника податків, фізичних осіб; інші адміністративні перешкоди, встановлені органами влади.

З метою відновлення втрачених документів варто зважити і на електронні реєстри, які містять їх аналоги у цифровій формі. Документи щодо підстав і виконання господарських зобов'язань можливо витребувати у контрагентів, замовників, у суб'єктів організаційно-господарських повноважень.

Висновки. Незважаючи на ряд проблем, пов'язаних із процедурами банкрутства в умовах воєнного стану, держава і суспільство зацікавлені в пошуку шляхів їх вирішення та загалом подальшого вдосконалення інституту банкрутства.

Статистика у справах про банкрутство (з початку повномасштабних військових дій на території України) свідчить про збільшення випадків банкрутств, пов'язаних з економічною ситуацією в державі, з військовими діями на території України. Тому вектор вдосконалення законодавства про банкрутство має бути чітко орієнтований на відновлення платоспроможності суб'єктів господарювання та їх збереження. Вбачається за необхідне у період воєнного стану запровадити імунітет від банкрутства для ширшого кола суб'єктів господарювання, ніж передбачає чинний Кодекс України з процедур банкрутства.

Література

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лют. 2022 р. № 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#n34>

2. Кодекс України з процедур банкрутства: Закон України від 29 жовт. 2019 р. № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>

3. Ливч Д., Федчишин В., Хоменко І., Дяків А. Оцінка впливу війни: звіт. Травень, 2022. URL: <https://cutt.ly/nMr0J5L> (дата звернення: 11.06.2023).

4. За період з 24 лютого 2022 року господарськими судами відкрито 65 справ про банкрутство (неплатоспроможність) боржників. URL: <https://cutt.ly/FN8zPm5> (дата звернення: 11.06.2023).

5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань провадження та застосування процедур банкрутства у період дії воєнного стану: Закон України від 13 лип. 2023 р. № 3249-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3249-20#n66>

6. Гончарук А. Банкрутство в умовах воєнного стану. Що робити з бізнесом, який зупинив свою роботу? URL: <https://juscutum.com/tpost/5al3ixaly1-bankrutstvo-v-umovah-vonnogo-stanu-scho> (дата звернення: 11.06.2023).

7. Бірюков О. Роль банкрутства у часи криз є критично важливою. 17 квіт. 2020 р. URL: <https://bankruptcy-ua.com/articles/14064> (дата звернення: 12.06.2023).

8. Цімерман О. Юридичні та фактичні зміни банкрутства в перший рік війни. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/bankrutstvo-i-restrukturizaciya/yuridichni-ta-faktichni-zmini-bankrutstva-uprodovzh-pershogo-roku-viyni.html>

9. Про визнання таким, що втратив чинність, Закону України «Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації»: Закон України від 02 жовт. 2019 р. № 145-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/145-20#n5>

10. Гичун М.Д. Банкрутство державних підприємств у світлі законодавчих реформ. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 4. С. 216-220.

11. Бутирська І.А. Правовий статус учасників справи про банкрутство: монографія. Чернівці: Технодрук, 2017. 184 с.

12. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України: Закон України від 20 бер. 2023 р. № 2971-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2971-20#n357>

References

1. Pro vvedennya voyennoho stanu v Ukrayini: Ukaz Prezydenta Ukrayiny vid 24 lyut. 2022 r. № 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#n34>

2. Kodeks Ukrayiny z protsedur bankrutstva: Zakon Ukrayiny vid 29 zhovt. 2019 r. № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>

3. Lyvch D., Fedchyshyn V., Khomenko I., Dyakiv A. Otsinka vplyvu viyny: zvit. Traven, 2022. URL: <https://cutt.ly/nMr0J5L> (data zvernennya: 11.06.2023).

4. Za period z 24 lyutoho 2022 roku hospodarskymy sudamy vidkryto 65 sprav pro bankrutstvo (neplatospromozhnist) borzhnykiv.

URL: <https://cutt.ly/FN8zPm5> (data zvernennya: 11.06.2023).

5. Pro vnesennya zmin do deyakykh zakonodavchykh aktiv Ukrayiny shchodo okremykh pytan provadzhennya ta zastosuvannya protsedur bankrutstva u period diyi voyennoho stanu: Zakon Ukrayiny vid 13 lyp. 2023 r. № 3249-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3249-20#n66>

6. Honcharuk A. Bankrutstvo v umovakh voyennoho stanu. Shcho robyty z biznesom, yakyy zupynyv svoyu robotu? URL: <https://juscutum.com/tpost/5al3ixaly1-bankrutstvo-v-umovah-vonnogo-stanu-scho> (data zvernennya: 11.06.2023).

7. Biryukov O. Rol bankrutstva u chasy kryz ye krytychno vazhlyvoyu. 17 kvit. 2020 r. URL: <https://bankruptcy-ua.com/articles/14064> (data zvernennya: 12.06.2023).

8. Tsimerman O. Yurydychni ta faktychni zminy bankrutstva v pershyy rik viyny. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/bankrutstvo-i-restrukturizaciya/yuridichni-ta-faktichni-zmini-bankrutstva-uprodovzh-pershogo-roku-viyni.html>

9. Pro vyznannya takym, shcho vtratyv chynnist, Zakonu Ukrayiny «Pro perelik obyektiv prava derzhavnoyi vlasnosti, shcho ne pidlyahayut pryvatyzatsiyi»: Zakon Ukrayiny vid 02 zhovt. 2019 r. № 145-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/145-20#n5>

10. Hychun M.D. Bankrutstvo derzhavnykh pidpryyemstv u svitli zakonodavchykh reform. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*. 2019. № 4. С. 216-220.

11. Butyrska I.A. Pravovy status uchasykiv spravy pro bankrutstvo: monohrafiya. Chernivtsi: Tekhnodruk, 2017. 184 s.

12. Pro vnesennya zmin do deyakykh zakonodavchykh aktiv Ukrayiny: Zakon Ukrayiny vid 20 ber. 2023 r. № 2971-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2971-20#n357>

THE INFLUENCE OF MARTIAL STATUS ON THE BANKRUPTCY PROCEDURES OF ECONOMIC ENTITIES IN UKRAINE

National Aviation University
Liubomyra Huzara Avenue, 1, 03058, Kyiv, Ukraine
E-mails: liubov.netska@npp.nau.edu.ua, 5661840@stud.nau.edu.ua

Goal: based on the analysis of the functioning of the bankruptcy institute in Ukraine and the influence of martial law on bankruptcy procedures, formulate proposals for improving the legislation regulating insolvency relations. **Research methods:** general scientific (dialectical, analysis and synthesis) and special research methods (formal-legal, formal-logical, comparative analysis, statistical) were used. **Results:** the negative consequences of the influence of the military conflict on bankruptcy procedures are identified and outlined. The changes in the legislation on bankruptcy implemented during the martial law period are analyzed. Possible ways to overcome existing problems related to the influence of martial law on bankruptcy procedures are modeled. In particular, the need for state intervention in order to guarantee the rights of creditors and debtors in bankruptcy cases, the expediency of providing assistance to business entities participating in bankruptcy cases that suffered negative consequences during the war, was clarified. Proposals for further improvement of bankruptcy legislation in modern conditions have been put forward. **Discussion:** despite the positive changes made to the Code of Ukraine on Bankruptcy Procedures with the aim of simplifying the access of business entities and other interested persons to bankruptcy procedures, there are still obstacles to opening or carrying out bankruptcy proceedings; in the period of martial law, the expediency of opening bankruptcy proceedings of enterprises that ensure the functioning of critical infrastructure objects is a cause for concern; the discovery of new problems that make it impossible to carry out bankruptcy procedures defined by law requires a balanced approach to improving legal regulation, in particular, the suspension of bankruptcy proceedings in certain cases until the termination/cancellation of martial law.

Key words: business entities; martial status; rights of creditors; enterprises; insolvency; disposal of property, rehabilitation; liquidation.

Стаття надійшла до редакції 07.09.2023